

Pecat i penitència

La col·lecció «l'Eclèctica» de Bromera arriba al número cent amb un dels noms destacats del panorama narratiu valencià contemporani: Josep Lozano, que torna a la primera plana de l'actualitat literària després de més d'una dècada de silenci.

En la València de la se-gona meitat del segle XVII té lloc una història desafortunada, trista, turmentosa i amb un final abrupte, podríem dir. Bernat Crestalbo, protagonista i narrador d'aquesta novel·la, ja en la tardor de la seua vida es decideix a deixar constància d'una biografia marcada per una falsa vocació religiosa. Aquest frare dominic, a qui alguns pronostiquen un futur com a predicador de l'alçada del mateix Sant Vicent Ferrer, sent des de ja ben prompte la crida irrefrenable de la carn. Tot i això, a base d'autodisciplina aconsegueix deixar de banda per un temps la temptació i llau-rar-se un nom tot fent sermons per diferents contrades del País Valencià. Els seus dots oratoris arriben a oïdes de les altes instàncies eclesiàstiques i Bernat és traslladat al cap i casal. És en aquesta ciutat on havia nascut i crescut, on trobarà també la temptació que el farà sucumbir, previsiblement, en el pecat. El pecat té nom de dona: Constança, ni més ni menys. Precisament la *constàn-cia* d'aquesta dona, casada i de reputació dubtosa, juntament amb la feble devoció del clergue s'uneixen en una passió amorosa prohibida. En el moment de consumir-se aquest pecat, la ciutat de València és presa per la des-gràcia de la pesta, que desencadenarà el final de la història amorosa i serà

EL MUT DE LA CAMPANA

JOSEP LOZANO

COL·LECCIÓ «L'ECLÈCTICA», 100

310 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2003

la prova del càstig diví. En aquesta novel·la, Lozano torna a reeixir pel treball lingüístic, un dels aspectes que la crítica ha assenyalat amb més insistència en relació a les obres anteriors d'aquest autor. L'estil classicitzant, l'ús continuat, que no abusi, de modismes, frases fetes, refranys, dites populars i cançons, així com una riquesa lèxica, que no arriba mai a la pedanteria, fan d'aquesta narració una veritable joia lingüística. En la nostra opinió, aquest és l'aspecte més destacable de la novel·la, tot i que no deixa de ser important també el retrat amè dels costums i l'atmosfera de la València barroca, que traspua en les cremes públiques inquisitorials, els enardits sermons dels capellans, la disbauxa dels carrers de la ciutat per Carnestoltes o la descripció detallada de la processó del Corpus. Lozano aconsegueix en *El Mut de la campana* que la previsible història d'aquest frare lligat als plaers terrenals esdevinga una peça literària notable a partir d'un valuós esforç lingüístic i etnogràfic. L'enigmàtic Mut de la campana funciona com la consciència d'un personatge que veu com la plaga divina ho ensorra tot al seu voltant i que no té més remei, per redimir-se del pecat, que tallar la font de tot aquest terrabastall de soca-rel.

Isabel Moll

Un clàssic revisitat

Ens és grat reprendre una petita joia de la literatura francesa que ha estat interpretada tantes vegades i de tantes maneres. Retrobem un dels mites femenins ara de la mà d'Edicions Bromera, quan tot just s'estrena l'última versió cinematogràfica.

CARMEN

PROSPER MÉRIMÉE

TRADUCCIÓ DE JOSEP LOZANO

COL·LECCIÓ «L'ECLÈCTICA», 102

114 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA 2003

El romanticisme francès ha creat una galeria de mites literaris que formen part indestruïble de la nostra cultura i que han estat model de comportaments i d'obsessions, de grans passions i d'adoctrinaments sobre la vida i també sobre la mort. Pensem que si l'amor és un invent dels poetes del segle XII, amb les grans plomes franceses del XIX (Flaubert, Balzac, Zola) naix la passió més descarnada, presa des de tots els angles possibles. Els trobadors medievals cantaven la bellesa noble i impossible de la dama; els romàntics esquinçaven els mots com els vestits i llurs personatges estimaven fins a la mort. La lectura de *Carmen* és un camí que mena a la tragèdia. Un camí al llarg del qual creix l'arbre de la passió i es nodreix de sexe. Merimée, des de la seua visió de *français* en terres andalusís, dibuixa la dona capaç de despertar un desig arravatador, un amor cec que solament pot acabar en desastre. Perquè Carme

pretén ésser un esperit lliure i res ni ningú no li ho impediran. Les necessitats més bàsiques (el menjar, el beure i el jeure) la porten al món del xantatge, el robatori, les aparences i les infidelitats. L'home que la vol per ell sol, es veu abocat a l'abisme des del moment que es mostra possessiu. El destí està escrit des de l'inici, no s'hi pot fer res. Avui, el mite de Carme es reinterpreta una vegada més. Hi traspuja sexisme, hi ha una càrrega de símbols femenins que ratllen l'abús estrictament masculista. Hi assistim al drama *espanyol* amb tota la càrrega folclòrica que podem concebre. N'acusem l'esperit castigador de l'alta cultura que ja observàvem a l'òpera de Bizet. Llegiu sinó la cita de Pal·ladi que encapçala la novel·la: «Tota dona és com el fel; però té dues hores bones: l'una al llit i l'altra a la mort».

Ara bé, el personatge de Carmen, com a gran heroïna, pren vida pròpia i supera el mestre, escapa de les restriccions del paper que li han atorgat i emergeix entre les pàgines amb una força i un convenciment arravatadors. Hi ha, al final de la narració, un capítol que vol retratar l'Espanya de l'època, amb l'anàlisi de l'home i de la dona –sobretot la dona– gitanos.

Aquest capítol no figurava en la primera edició de la novel·la. Merimée cregué

necessari aclarir els orígens d'aquesta raça, tímida i audaç alhora, que tenia les dones més boniques que mai havia vist; això sí, solament són boniques de joves ja que després (sic) esdevenen fastigoses. I a més a més, amigues de les potingues enganyoses i de la poca higiene personal. Aquest epíleg ho acabarà, doncs, d'arreglar.

No deixa de ser un bon treball de traducció de Josep Lozano, gràcies al qual redescobrim el mite de la primera *femme fatale*. I és Bromera qui ha volgut aprofitar l'estrena del film de Vicente Aranda durant aquestes setmanes per servir-nos-el també en format de llibre. La portada ho diu tot.

Begonya Mezquita

Trece cuentos de amor

Desde su exilio francés el escritor ruso Iván Bunin escribió algunas pequeñas obras maestras: son cuentos de amor cuyos protagonistas existen para amar, viajar y morir. La vieja Rusia prerevolucionaria es uno de los escenarios privilegiados por el escritor.

EL AMOR DE MITIA Y OTROS RELATOS

IVÁN BUNIN

SELECCIÓ I PRÒLEG DE JOSÉ MUÑOZ MILLANES

TRADUCCIÓ DEL RUS I

NOTES DE VÍCTOR GALLEGO BALLESTEROS

COL·LECCIÓ «NARRATIVA CLÁSICOS», 21

266 PÀGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2003

El escritor Iván Bunin escribió algunos de sus mejores cuentos en su exilio de Grasse en Francia. Tratando de obviar la amarga realidad de un exilio y una guerra, el escritor ruso volvió a escribir sobre uno de los temas que más le había obsesionado en su narrativa anterior: el amor. *El Amor de Mitia y otros relatos* recoge trece de estos cuentos escritos por Bunin entre 1920 y 1944. Estas pequeñas piezas en prosa son el medio que el escritor ruso escogió para mostrar la expresión final de su arte. Algunos son tan breves que, tal como José Muñoz Millanes señala en el prólogo a esta edición, a veces se acercan al poema en prosa. Estas trece historias de amor son particularmente exquisitas. El escritor ruso tiene la habilidad asombrosa de contar-nos una historia al mismo tiempo que la traduce a un lenguaje de sensaciones corporales para que el lector pueda escucharlas con los ojos, el tacto y el olfato. Bunin hace uso de una prosa bien equilibrada y clara. Relata con precisión y detalle el modo en que Mitia, Natalie, Katia o Levistki viajan, aman, y mueren o sufren. Las tonalidades y olores del sol, la noche, el humo y el día, se vuelven tan necesarios para la historia como lo es la experiencia particular que en relación con el amor tiene cada uno de sus protagonistas. Las escenas de estos cuentos, cada vez más breves, son sólo las

precisas, como breves son también los momentos de felicidad que disfrutaban sus protagonistas. El escritor ruso somete sus habilidades técnicas y expresivas a examen. Es la etapa final de su larguísima vida creativa y su atención se centra en investigar la esencia de estos relatos en los que cada vez tiene mayor peso la economía narrativa, y con esta fijación Bunin persigue en estos textos la igualdad entre estructura y contenido. Si la irracionalidad de la vida decide repentinamente la muerte de uno de los amantes, las líneas finales del relato, con igual brusquedad, informarán al lector del trágico desenlace. Estos cuentos de Bunin tienen ritmos y texturas. Su lectura es como recuperar escenas y momentos que también nos pertenecieron hace tiempo porque, en alguna medida, todos hemos sufrido una «insolación» de amor y hemos sido un Mitia, un Levistki, una Katia o uno de esos amantes que nunca confesó su nombre, pero cuyos ecos de lo que hubiera querido ser quedó grabado una noche en una posada de provincias o en un camarote de un vapor del Volga. Podría concluirse que este es un libro sobre el amor trágico. Bunin hubiera corregido estas palabras y habría afirmado que se trata de un libro sobre la vida.

Teresa Villarroya

El mismo libro

Con *El fanal hialino*, Andrés Trapiello ha publicado la undécima entrega de sus diarios. En su obra diarística se nos revela la naturaleza del escritor leonés (Manzaneda de Torío, 1953) en su medio.

EL FANAL HIALINO

ANDRÉS TRAPIELLO

COL·LECCIÓ «NARRATIVA CONTEMPORÀNEA», 16

646 PÀGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS. VALÈNCIA, 2003

Es Andrés Trapiello uno de esos escritores que vienen tejiendo desde unos años a esta parte una obra singular, atractiva, capaz de abarcar una diversidad de géneros cuyo ejercicio da cuenta de la inventiva y la maestría con que ejerce su oficio. Poeta, novelista –ha ganado la última edición del Premio Nadal con su particular incursión en el género negro, *Los amigos del crimen perfecto*–, ensayista, columnista, crítico literario, diarista –tal y como se nos viene presentando desde su *Salón de pasos perdidos*, serie a la que pertenece esta última entrega que hoy nos ocupa–, pero también tipógrafo, pintor y cosedor de letras y libros y aun editor antes (la extinta editorial Trieste) y ahora (La Veleta en la granadina editorial Comares).

Los días, y con ellos los años, pueden sucederse sin apenas cambio alguno. En los diarios de AT pasa un poco lo mismo: las entradas vienen dictadas, a menudo, por esa cotidianidad de las

pequeñas cosas a las que su autor tiene acostumbrados a sus lectores.

Desde *El gato encerrado*, primera entrega de estos peculiares diarios, AT no ha cesado de llevarnos de la mano por su particular universo vital y literario: los domingos en el Rastro, las salidas a provincias para llevar a cabo lecturas o conferencias, el refugio campestre que supone Las Viñas o los entresijos de su oficio como escritor y tipógrafo son asuntos que toman carta de naturaleza en este cada vez mayor, y paradójicamente mejor delimitado, *Salón de pasos perdidos*.

Resumiendo, no hay nada nuevo en este libro: AT, como sus queridos Stendhal o Baroja, escribe una y otra vez, es decir siempre, el mismo libro. Ni siquiera merece la pena enfatizar aquí en algunos capítulos o entradas fruto del tiempo y la observación de este diarista sobresaliente. Se pueden y deben descubrir con su lectura.

Oscar Wilde no dudaba en recomendar grandes dosis de entusiasmo al crítico. Osó alentar pasiones hacia la obra de los escritores a los que nos une un halo vital lo suficientemente intenso como para reconocernos en las páginas de sus escritos, algo que hoy en día no está bien visto ni es recomendable practicar, so pena de verse marcado por una cruz que

delimite intereses comerciales o, en general, espurios. No es el caso, no solamente porque AT no pertenezca a la nómina de ningún poderoso grupo editorial sino porque, además, sus lectores —ese centenar de lectores a los que él siempre alude, al que hemos de añadir aquí al crítico— es incapaz de algo así. Si hemos de resaltar algo, que sea entonces la capacidad de AT para transmitir esa melancolía que a menudo anega sus páginas. Y si no con pasión, sí que defenderemos con orgullo las páginas de esta ficción vital y duradera.

Rafa Martínez

El túnel de los afectos

Autor de obras de culto como *Entrevista con el pájaro* o *Transmutaciones*, ensayista, cuentista, dramaturgo y poeta, José Viñals nos vuelve a sorprender con *El túnel de las metáforas*, una obra que explora la amistad, el amor y la poesía desde nuevas perspectivas literarias.

EL TÚNEL DE LAS METÁFORAS

JOSÉ VIÑALS

121 PÁGINES

EDITORIAL GERMANIA, ALZIRA, 2003

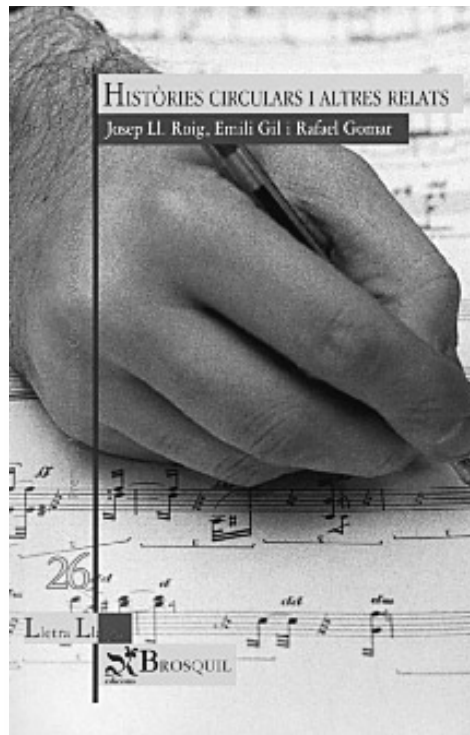
A comienzos de nuestra era, Casio Longino escribía que «lo sublime es el eco de un espíritu noble». Casi veinte siglos después, ese mismo eco resuena en los versos del poeta argentino José Viñals. Quizás un sólo ejemplo baste para demostrarlo: «En el meridiano/ funeral/ del vocablo/ se extinguen los sabores./ Insípido licor/ la despedida». Hijo de un anarquista español refugiado en la Argentina, José Viñals (1930) conoció las fatigas de la vida de campo, el inagotable mundo de las letras, el amor, el desamor, la persecución ideológica, el exilio y, ya en la vejez, el reconocimiento literario. Su primer libro de poemas, *Entrevista con el Pájaro* (1969), está considerado como una obra de culto en el marco de la post-vanguardia latinoamericana. El variado registro de su obra se completa con la dramaturgia, el ensayo y el cuento. Solamente su «Poesía reunida», editada por el Ayuntamiento de Jaén en 1995, abarca tres vastos volúmenes. Pero, a pesar de su importante trayectoria, para Viñals los galardones se hicieron esperar: recién en 1999 recibió el Premio Hiperión, por Milagro a Milagro, y en 2000, el Jaime Gil de Biedma, por *Transmutaciones*. En su última obra, *El túnel de las metáforas*, el autor explora su faceta de creador a la luz de sus afectos. Ajeno a la

tradición hesiódica que hace del poeta un hombre «inspirado» por la divinidad, Viñals encuentra la materia de su arte en el cultivo del amor y la amistad. *Alrededores de la amada* o *De amigos vengo*, títulos de las dos últimas partes del libro, hablan por sí solos. Del contexto de las conversaciones diarias, del trato cotidiano con su gente, el poeta argentino extrae versos como éstos: «Me dijo: no te vayas./ Le dije: no hay olvido./ Nos entendemos/ en los arrabales». Mucho de personal y algo de colectivo se combinan con una particular manera de reflexionar para hacer de ésta una obra íntima, madura, pero que no por ello excluye las sorpresas, tan características de Viñals, como ésta: «Cometí silencio./ Cometí muerte./ Cometí germanio/ rojo». Acaso en esa singular manera de ahondar en los territorios de la conciencia, de explorar la fragil condición del ser humano y de perseguir la redención de los hombres por medio de la amistad y del amor, se encuentre la prueba de que en los tiempos de hoy, como en los de Casio Longino, la nobleza de espíritu y de estilo son la base de toda buena poesía.

Lucas Rodrigo

Històries circulars i altres relats

Aquest número 26 de la col·lecció «Lletra llarga» dirigida per Arnau Bernat Alonso recull els relats que van obtenir el premi de narrativa breu Cronista Vicent Beguer i Esteve de Torrent. Es tracta de diferents històries dirigides a un públic adult.

HISTÒRIES CIRCULARS I ALTRES RELATS

JOSEP LLUÍS ROIG, EMILI GIL I RAFAEL GOMAR

*I PREMI DE NARRATIVA BREU CRONISTA VICENT BEGUER
I ESTEVE DE LA CIUTAT DE TORRENT*

COL·LECCIÓ «LLETRA LLARGA», 26

120 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2003

Històries circulars i altres relats és un llibre que mostra part de l'obra de tres autors: Josep Lluís Roig, Emili Gil i Rafael Gomar. L'excusa de publicació és, imagine, la convocatòria d'un premi literari a la ciutat de Torrent. Gràcies a aquesta oportunitat podem tastar tres maneres diferents d'entendre la literatura. En primer lloc, el lector hi trobarà els relats de Josep Lluís Roig i Sala (Oliva, 1967). Aquest autor ha conreat principalment la poesia i el teatre. Ara, enceta un nou apartat: la narració breu. I ho fa bé. Tots els relats són entretinguts (des de *Teoria de l'atzar*, que alça el teló, fins a *La nit perfumada dels mangos*, que el tanca). Es nota que hi ha un bon treball darrere de la inspiració. Aquest llibre pot ser una bona targeta de presentació per a l'autor. Potser en poc temps veurem l'autor en solitari en les prestatgeries de les llibreries. O, fins i tot, també dins un equip solvent de guionistes d'alguna televisió que done oportunitats als escriptors àgils i amb cultura. Tot seguit, el lector es pot endinsar dins el món fantàstic d'Emili Gil i Pedreño (La Sénia, 1969). Un autor que ha rebut diversos premis per les seues creacions literàries. Ací ens mostra un parell de contes breus: *La mar blava* i *Passió a La Roda*. Es tracta de dues narracions de gènere fantàstic, de sang i fetge, que

mostren situacions inquietants. Un apunt filològic amb importància: si llegiu els relats comprovareu que estan escrits en la mateixa llengua que els dels altres autors, però amb alguns trets diferents. Aquests trets mostren l'amplitud de mires del jurat i també la naturalitat de l'editorial. Naturalitat que, a vegades, s'ha de convertir en valentia en uns temps farcits de reduccionismes estúpids. Felicitacions i enhorabona. Finalment, el relat *Complicitat*, de Rafael Gomar i Lloret (Gandia, 1955). Com a creador, aquest autor se centra en el gènere narratiu, tot i que també ha conreat la poesia. L'any 1990 va guanyar el premi Víctor Català amb *Legítima defensa*, i a més va guanyar el Premi dels Escriptors Valencians l'any 1992. També va guanyar amb *Batecs* el premi Recull Joaquim Ruyra de narració. Ací ens mostra una història trepidant de *lladres i serenos* que conclou el llibre amb un bon regust. Tot plegat, un llibre entretingut amb escriptors que, en un futur no massa llunyà, també poden guanyar premis més coneguts per al gran públic. De fet, autors com Vicent Usó o Toni Cucarella també tenen llibres dins la col·lecció «Lletra llarga» de Brosquil Edicions.

Josep Manuel Martínez Polo

Júlia a la casa dels sants

Isabel-Clara Simó li ha «pentinat l'embullada cabellera» i li ha «desfet els nusos» a Júlia, una novel·la que ara té vint anys i que reedita Edicions Bromera. Ja fa vint anys que els lectors li feien costat, però, malgrat les grenyes a què es refereix l'autora.

JÚLIA

ISABEL-CLARA SIMÓ

COL·LECCIÓ «L'ECLÈCTICA», 99

295 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2003

De la primera vegada que vaig llegir aquesta novel·la, en servava encara el record de la sensació d'uns peus descalços sobre el terra fred de la incipient primavera alcoiana, i el so d'una mare que cantava pel pis. Júlia comença així, una història fresca d'una xiqueta plena de somnis, esponja de sensacions. I després el ritual, la llet que s'escalfa, el camí de la fàbrica, el cansament físic.

La novel·la recull dues històries en una de sola: d'una banda, la història d'una Alcoi convulsa des de mitjan segle XIX i fins al primer terç del XX. De l'altra, el conte de la treballadora que esdevé mestressa, des del moment que l'amo de la fàbrica, vidu de pocs dies, li demana que s'hi case.

La primera història, la social, ens permet de fer un recorregut excepcional per una ciutat irrepètible, i ens dona la resposta exacta a totes les preguntes que encara hui ens formulem quan mirem Alcoi des del pont, amb tota aquella ar-

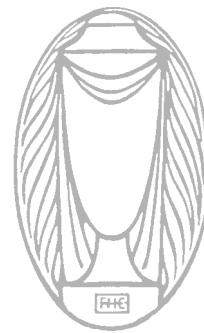

queologia industrial que agonitza i, alhora, tota la vida que encara respiren aquelles cases antigues de rics del tèxtil. Quantes coses hi van passar, en aquelles dècades, per aquells carrers? Isabel-Clara Simó encerta a fer-nos entendre que tot el que s'esdevenia arreu dels països en vies d'industrialització –els problemes de la substitució de l'home per la màquina, la necessitat de canvi que tenien els amos de les fàbriques, el desig d'innovació i de millora de la productivitat, la quimera per les bones vies de distribució i d'arribada de la matèria primera,... – s'esdevenia també, a una escala de ciutat mitjana, a Alcoi. I, al costat de la qüestió purament industrial, i totalment lligada amb aquest tipus de problemes, hi havia la preocupació per les idees polítiques, i per l'adhesió que hi mostraven els uns –els que tenien les mans rasposes de fer anar els mecanismes– i els altres, –els que se sentien amos de les naus però també, fins a cert punt, dels que s'hi deixaven la pell.

Júlia comença a l'esglauó més baix, amb totes les altres estameres, però un caràcter fort, despert i una rebel·lia que li ve de son pare, *Pepet de l'Olla*, mort al penal d'Alacant, l'apugen fins al més alt que podia desitjar qualsevol alcoiana. Com sempre, però, la història dels èxits

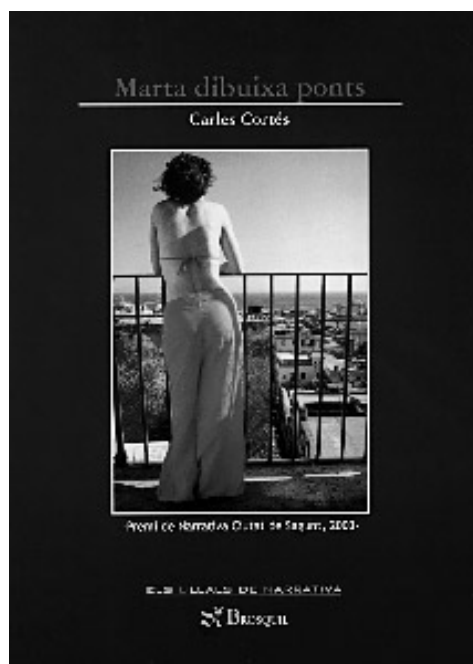
és la història d'unes renúncies vitals que ni tan sols el temps va minvar-ne la necessitat. El més interessant de la novel·la, al meu parer, és el mestratge amb què Simó guia la protagonista perquè faça front a la incomprensió d'una família política que la veu com una jove intrusa que vol fer-se amb els diners. Aquell camí que Laura de Comarquinal acaba abandonant, és el mateix que fa enfortir Júlia, per a la qual l'autora reserva una revenja final amb un cert regust de derrota.

Maite Insa

Una dona, dues ciutats

La darrera novel·la de l'alicoià Carles Cortés, *Marta dibuixa ponts*, que ha obtès el premi de Narrativa Ciutat de Sagunt, és com un fresc d'imatges, pensaments i sensacions. A través de les paraules de la protagonista fem un viatge, sobre un pont imaginari, a l'altra banda de la Mediterrània.

MARTA DIBUIXA PONTS

CARLES CORTÉS

PRÒLEG DE MARIA-ANTÒNIA OLIVER

251 PÀGINES

BRÒSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2003

Qui no ha somniat alguna vegada de viure durant un temps en una ciutat llunyana? Qui no ha estat temptat, malgrat no haver-ho fet mai, d'anar a un indret desconegut i anònim per fugir dels problemes? El començament de *Marta dibuixa ponts*, una redacció íntima de la història de la protagonista, no ens dóna la resposta a aquestes preguntes; és la lectura de la novel·la qui ens farà reflexionar sobre aquestes qüestions que són patrimoni de la nostra generació, dels qui ara voltem els trenta, així com de l'imaginari comú.

La novel·la traça de forma subtil un cercle perfecte que comença a Alacant allargant-se fins a Nàpols per tornar enrera dotze anys després, al mateix punt, inexorablement. Dins d'aquest cercle, seguint el seu recorregut, hi ha la Marta, una noia amb moltes pors i una vida que oscil·la entre l'amor d'una àvia comprensiva que la prote-

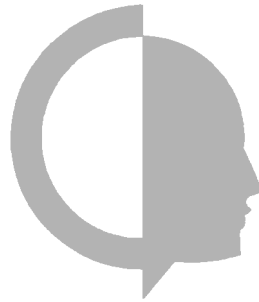
geix i l'alliçona, l'estabilitat familiar d'uns pares «normals» i els dolorosos moments de desfeta procedents de diferents eixos de la seva existència.

La Marta fuig d'Alacant per fugir d'ella mateixa i va a parar a la ciutat més desconeguda, i per això injustament valorada, del sud italià. En aquest moment, trobem el primer dels ponts imaginaris construïts per la protagonista al llarg de la seua història, un pont que la duu a descobrir, amb els ulls de la jove de vint-i-tres anys, tot un món que conté al seu interior, una multiplicitat d'esferes i de colors. Els colors de la roba estesa al carrer, de la mar, de l'horabaixa a les places de la ciutat, dels quadres del Sandro, dels besos d'en Fabrizio, de la solitud, de la passió...

A través de la veu de la Marta dona, fent un balanç de la seva vida, coneixem la Marta nena embolcallada amb l'estima de l'àvia, l'adolescent que desperta del somni només en una vesprada, la jove que vol deixar enrere tot allò que li fa nosa i que no gosa afrontar, la dona adulta que haurà d'encarar-se amb el seu passat perquè aquest alcança el seu present. Un present que deixa enrere una particular història d'amor amb el Fabrizio, jove napolità que li fa descobrir la part més fosca de la societat napolitana així com el seu encís més íntim.

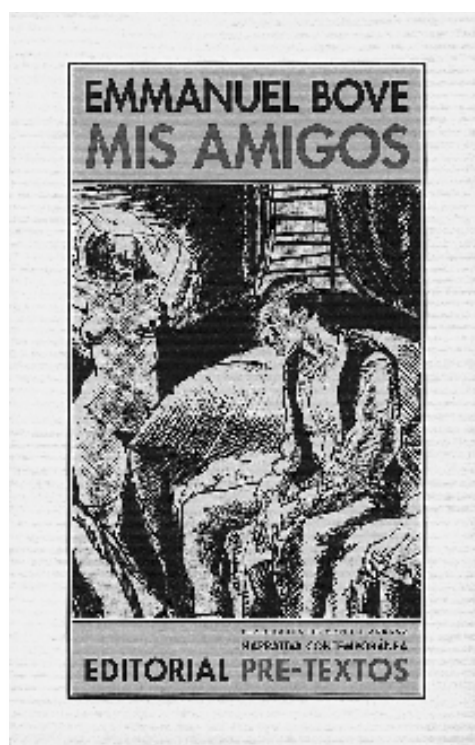
L'autor aconsegueix crear una veu narrativa femenina en tota la seva complexitat dins d'una estructura que alterna la narració del present i del passat de la protagonista. Hi ha al llarg del relat, tanmateix, moments en què el ritme decau i és una mica lent. Això no impedeix que *Marta dibuixa ponts* siga una lectura recomanable per com endinsa el lector dins de l'espiral vital de la protagonista a través dels seus ponts.

Maria Sirera

Con candor y sordidez

Emmanuel Bove (1898-1954) publicó a los veintiséis años *Mis amigos*, la historia de un vagabundo solitario que, sobre todas las cosas, desea ser querido: un mundo sucio, oscuro, marginal aparece a través de la mirada a veces ingenua y siempre lúcida del protagonista.

MIS AMIGOS

EMMANUEL BOVE

TRADUCCIÓN DE MANUEL ARRANZ

COL·LECCIÓ «NARRATIVA CONTEMPORÀNEA», 21

145 PÀGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2003

Cuenta la escritora Fabienne Bradu que cuando Emmanuel Bove jugaba al ajedrez con André Gide en Argel, donde se había refugiado ante el estallido de la Segunda Guerra Mundial, le dejaba ganar, porque la idea de fracaso no lo hería tanto como a su contrincante. Cierta o legendaria, la anécdota quizá ilumine como pocas la personalidad del autor parisino, o si no, al menos define con exactitud la de Victor Bâton, protagonista de *Mis amigos*, publicada en 1924 por Colette: un jovencísimo escritor de veintiséis años deslumbraba con su primera novela a los críticos y lectores franceses del momento.

¿De qué no sería capaz Bâton a cambio de un poco de afecto? «Alto, sentimental e indolente» como él mismo se describe en algún fragmento, el vagabundo subsiste de la escasa pensión que trimestralmente recibe del estado por las secuelas que le han dejado sus heridas de guerra. Su vida transcurre len-

ta, callejeando, hasta que por la noche se recoge en una pensión miserable de las afueras de París. No trabaja y su afán no es mejorar su estatus económico, sino su situación sentimental: «Siempre ha sido así en mi vida. Nadie ha respondido nunca a mi afecto. Lo único que deseo es amar, tener amigos, y siempre me quedo solo. Se me da una limosna y luego se huye de mí. La suerte realmente no me ha favorecido».

Es, precisamente, la relación que mantiene con estos «amigos» lo que constituye la novela: cinco seres de pelaje variopinto que, por una u otra razones acaban defraudando a Victor Bâton: una tabernera, un tipo de ética dudosa, un marinero suicida, un hombre de buena posición y una cantante de un café de los suburbios. «Los temas no existen; sólo existe lo que se siente», dijo Emmanuel Bove en una de las pocas entrevistas que concedió en sus cuarenta y siete años de vida.

Marginal, oscuro, de una sordidez extrema es el mundo que aparece en *Mis amigos*; y si este universo no alcanza la negrura total es, como sugiere F. Braud, porque hay un humor –negro, pero humor– que lo atraviesa y que a menudo proviene de la candidez de su protagonista: «Al brindar, observé que mis uñas estaban más limpias que las

de mi compañero. No supe si debía sentirme orgulloso o molesto». Son estos gestos los que definen sucinta, pero muy precisamente a los personajes: basta un detalle para que sepamos con exactitud de qué pie cojea cada uno.

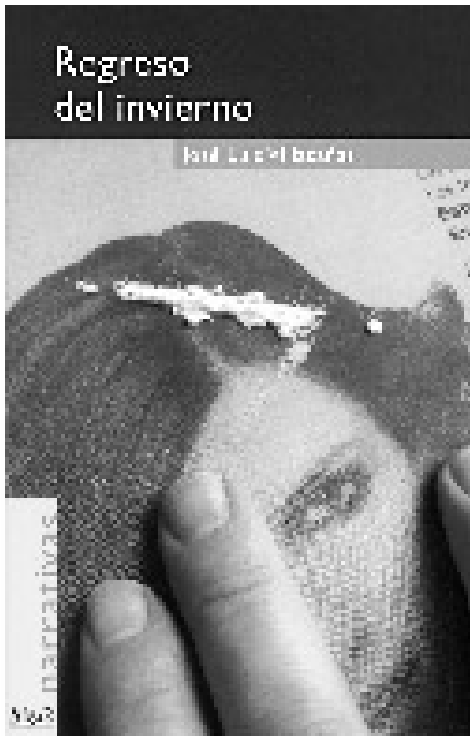
Tras su éxito inicial, la literatura de Emmanuel Bove se fue olvidando hasta que en los años ochenta se reeditó su obra completa. Así, como escribe Manuel Arranz, traductor de esta edición, «el mayor de los autores franceses desconocidos, como le llamara también Samuel Beckett, dejó de ser un desconocido, pero no dejó de ser en cambio uno de los mayores autores franceses del siglo XX».

Arantxa Bea

Naufragi a l'hivern

Una novel·la en la qual el seu autor, tot utilitzant una trama de gènere negre, intenta aprofundir en l'ànima humana cercant les arrels de la nostra autodestrucció i el peatge que cal pagar-li a la vida per aconseguir un petit bocí de felicitat, perquè la felicitat no és un estat en si mateix, sinó el producte generat per les nostres accions.

REGRESO DEL INVIERNO

JOSÉ LUIS VILLACAÑAS

COL·LECCIÓ «NARRATIVAS», 9

278 PÀGINES

ALGAR EDITORIAL, ALZIRA, 2003

Com en la cançó de Billy Joel, que en castellà adaptà Ana Belén, aquesta és la història d'un perdedor, d'un naufrag que ha deixat de tenir l'estima de la seua família per un error i es deixa arrossegar per la vida amb la ceguesa i l'orfandat que produeix l'opacitat de la tristesa. Un alienígena de la societat que deambula per la ciutat i que, sense adonar-se'n, es col·loca en el punt de mira dels deprimits del costat fosc. Uns podrits que el trien com a víctima d'un gran i perillós engany. No res és personal, només es tracta de negocis, d'una jugada que sobre el paper pot significar un bon grapat de calés. No hi ha cap vincle entre l'un i els altres. Ací s'enganya i es mata sense passió, a la fi acaba sent, com a la jungla, una qüestió de supervivència. Però allò que per a un altre significaria la fi del dolor que l'arrossegava, per a ell acaba convertint-se en un revulsiu i en una possibilitat

d'aconseguir el perdó de la seua esposa i la rehabilitació davant dels seus fills. Així que el personatge agafa el tren, abandona la ciutat, València, i desapareix en una masia de la Vall d'Albaida, el lloc on un dia fou feliç i que ara converteix en un refugi guardat per un altre perdedor.

Amb intel·ligència, astúcia i una gran sang freda el protagonista anirà desenvolupant un pla que el portarà a un pas de la mort, però també amb el retrobament de la seua vida i dels seus éssers estimats.

Però la narració no és lineal, sinó més aviat complexa. A través de la història del protagonista anem descobrint els seus orígens familiars, situats en un poble andalús, i els del seu oncle, emigrant durant diversos anys a París, convertit en el seu improvisat còmplice.

Ens parla de la cara oculta de la ciutat, de les seues clavegueres i de la fauna que les habita. Del camp, concretament del secà valencià, tan diferent al regadiu de les planes litorals. I el presenta com un espai, quasi com un ventre matern, on poder refer-se de les ferides del camí i retrobar-se de nou. Caldria fer un parèntesi i aprofundir en la manera com fa ús l'autor de la relació entre camp i ciutat. Per a mi són molt més que uns simples escenaris.

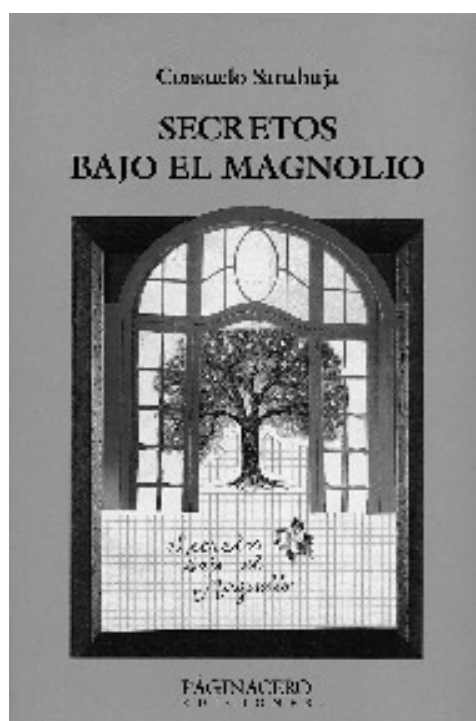
També ens parla d'emigrants que han perdut l'espai on eren arrelats i caven amb dolor i perseverança les seues arrels en un nou territori.

De fet, es tracta d'una novel·la que s'emmarca dins d'allò que es diu gènere negre, encara que amb un fort component psicològic. Villacañas gaudeix desxifrant la complexa personalitat del personatge, atura per uns instants els plans per aprofundir més enllà del diàleg i de l'acció present, ja que un detall del caràcter pot canviar el futur més pròxim.

Manel Alonso

Una novela íntima

Primera novela de la autora, más conocida hasta este momento por su producción poética, *Secretos bajo el magnolio* es una obra entre intimista y costumbrista que describe el deslizamiento de la vida en el seno de una familia burguesa española del siglo XX.

SECRETOS BAJO EL MAGNOLIO

CONSUELO SANAHUJA

COL·LECCIÓ «EL SUEÑO DE BABEL»

288 PÁGINES

EDICIONES PÁGINACERO, VALÈNCIA, 2003

Secretos bajo el magnolio es la primera novela de Consuelo Sanahuja (Valencia, 1936), autora más conocida entre nosotros como poeta; *Vestíbulo de la danza*, *Cautividades* y *Contrapunto* son sus tres poemarios publicados hasta el momento; en 1993, no obstante, ya dio una primera entrega narrativa con el libro de relatos *Los insomnios de la luna*. La deriva, al menos parcial, hacia la narrativa podría ampliarse con alguna de las novelas que tiene en proceso de escritura.

Compuesta en primera persona, *Secretos bajo el magnolio* se encuentra ambientada en una casa solariega próxima a la costa mediterránea española. La niña protagonista de la historia, hija de un oficial del ejército destinado en África que muere a edad temprana, tiene cuatro años cuando llega a la llamada Casa Grande de la mano de su madre; pronto la vida de sus habitantes ocupará el centro de todas sus atenciones

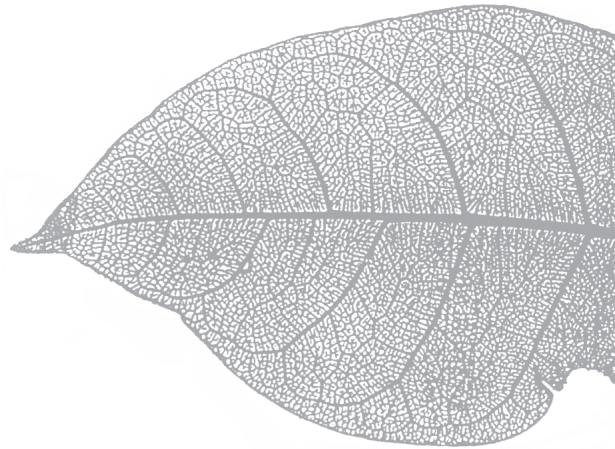

hasta integrar el mismo corazón de su experiencia formativa. Así va conociendo a la familia propietaria poco a poco: aparte de su propia madre de luto, habitan la Casa Grande su tía Ambrosia, mujer de costumbres piadosas y gobernanta de las vidas ajenas, sus tres primos Romualdo, Fabián y David, aunque también parientes cuyos nombres invadirán pronto las estancias; al otro lado del portal encontrará a su disposición infantil a los vecinos del pueblo, a los animales y los árboles. La vida de una familia burguesa de provincias venida a menos, con su ritmo lento y sus tediosos hábitos, pero asimismo con su discreto encanto de balnearios rumorosos y verbenas decentes, va transcurriendo con fidelidad a lo largo de una obra de matizado autobiografismo; mediante referencias costumbristas que se revelan en los hábitos y las expresiones compartidas de sus personajes, la autora va desmenuzando los pequeños accidentes de la existencia cotidiana con un lirismo constante que da fe de su talento poético.

Secretos bajo el magnolio tiene un final melancólico si no definitivamente triste; tras la muerte de sus mayores, la niña que ya se ha hecho adulta termina quedándose a vivir sólo con la chacha bajo las perspectivas de una soltería po-

co estimulante. El magnolio desempeña el papel de la inexorabilidad de la existencia y de su último sinsentido; las personas y sus afanes pasan, sólo el árbol añoso permanecerá a modo de metáfora de lo duradero al menos unos decenios más; como en aquel título de Brines referido a la propia obra, *Palabras a la oscuridad*, el árbol que recibió a la niña sólo subsistirá en su camino hacia la nada unos veranos epilógicos.

Miguel Catalán

Confessions egocèntriques

Les bones intencions literàries i filosòfiques de Chalon no arriben a compensar l'escriptura amb poc de fons i de reflexió d'aquest alfabet. Excessivament espontània, l'obra trascendeix a penes les quimeres personals de l'autor.

UN ALFABETO DE SENTIMIENTOS

JEAN CHALON

COL·LECCIÓ «NOVATORES», 20

134 PÀGINES

INSTITUCIÓ ALFONS EL MAGNÀNIM, VALÈNCIA, 2003

Des de la lletra A d'aquest alfabet, Chalon no estalvia elogis per als sentiments i per als sentimentals: «el porvenir es de los –y de las– que se aman», afirma l'autor en repetides ocasions en aquest llibre, ple de sentències fermes que no sempre són afortunades. Sovint ocorre que les frases breus, rotundes i contundents, de no ser màximes intel·ligents i incisives –efecte de lucidesa o de marginació– cauen en un buit del que ja no surten. Aquesta buidor, una espècie de *nonsense*, fruit de la incontinença verbal, es tradueix aquí en pensaments espontanis, versos inspirats i anotacions desgavellades que no aporten cap anàlisi enriquidor sobre l'ésser humà i el món on aquest viu, sinó que responen a uns estats d'ànims i d'anècdotes personals i intrascendents.

Lectora asídua de llibres de notes i aforismes dispersos, confesse que aquest abecedari sentimental em deixa un regust d'insatisfacció literària, car escriure sobre els sentiments propis és una temptació massa fàcil i perillosa i pocs escriptors se'n surten, davant l'esforç de mantenir-se distants respecte de l'experiència personal.

El perill universal és que tothom es pensa únic i fascinant i encara que a l'*ego* li puga sentir bé, de tant en tant, certa dosi d'autoestima, en literatura l'anècdo-

ta i la personalització desmesurada bloquegen el text en la majoria dels casos. Escriure bé i seduir amb l'escriptura no es fa només a base de bons propòsits, sinó que cal molta maduresa, contenció i un gran bagatge intel·lectual i com adverteix la dita: «qui molt abraça, poc estreny». Aquest és el cas que ens ocupa, un llibre que l'autor volia convertir en un «bazar... un poco de todo, recuerdos, cuentos, noticias, poemas, cuaderno de notas, emociones, impresiones (...) y sobre todo sentimientos (...)» i amb tantes ambicions, no és fàcil reeixir. Comencem per la lletra A i el primer terme: amor. Al voltant d'aquest sentiment universal trobem frases com ara: «soy capaz de todo para que se me ame», «el amor es bello, pero mata» o «el amor tiene posibilidades de durar cuando se soporta todo sin quejarse». Doncs bé, què vol que li diga, *monsieur*, no crec que els amants tinguin vocació de suïcida, excepcions a banda, és clar. Jo diria que l'amor és més aviat una construcció contínua, a base de sentiments i de vides convergents, almenys per un període de temps, acompanyades de diàleg i de desig. I Sempre servit amb molta voluntat, però no amb dolor. D'aquells, dels amors que maten, millor ni tastar-ne!

Lourdes Toledo

Inquietud dins l'ombra

De vegades, els autors superen com a personatges les seues obres. Potser el cas que ens ocupa siga aqueix. O no. En tot cas, amb *Una noche más* ens trobem amb una obra inhabitual que, entre «rara avis» i «tertívum genvs», ha alçat un ambigu vol sobre el llombartià melonar literari de València.

UNA NOCHE MÁS

JOSEP CARLES LAÍNEZ

78 PÀGINES

LLAMBERT PALMART EDICIONS, VALÈNCIA, 2003

Josep Carles Laínez (València, 1970) és llicenciat en filologia Valenciana, Hispànica i en Comunicació Audiovisual per la Universitat de València. Ha escrit i publicat diversos llibres de poemes i obres de teatre, tant en català i castellà, com en altres llengües com aragonès, asturià i occità; a banda d'alguna publicació en «andalús» avant la lettre. Destaca el seu recent llibre d'aforismes *In Hoc Signo Vinces*, de caire «neopagà i europeista» en paraules del propi autor i on desenvolupa en trenta-set aforismes les seues reflexions sobre l'homo europæus. És membre del Consello d'a Fabla Aragonesa i del consell de redacció de la revista panoccitana *Paraula d'Oc*. També ha vertit en altres llengües a dos dels més il·lustres Vicents valencians –junt amb Vicent Ferrer– com són l'Estellés i Blasco Ibáñez, així com a Sandro Penna. En l'actualitat exerceix de cap de redacció de la revista *Debats* que edita la Diputació de València. Ha estat membre del «Consell Científic» del Primer Seminari Internacional de Llengües Minoritàries organitzat per la RACV. També dirigeix l'editorial «Llambert Palmart». Ha sigut, doncs, en aquesta mateixa editorial on ha aparegut en un castellà diguem-ne convencional la present *Una noche más: una novel·la tan breu com densa* on l'autor basteix un

diàleg àgil, quasi escenogràfic, entre dos personatges que reflexionen sobre l'amor i la mort en circumstàncies del tot extremes. Resulta corprenedora i inquietant, d'un sensualisme tàctil i parnassià, atès el desenvolupament que realitza l'autor dels personatges i de les fosques circumstàncies que els envolten tot seguint un ritme discursiu a colp d'intervenció en el diàleg. Fet i fet, amb una relativa eixutesa d'adjectius, Josep Carles Laínez permet al lector entrellucar quina ha estat la història dels personatges que, a poc a poc, revelen els camins del tot extraordinaris en els quals es troben i que aclareixen finalment la situació. No deixarà de trobar el lector un vague regust dels films de caire apocalíptic que feren furor fa alguns anys, amb nombroses reentrées cinematogràfiques que ben bé podria resultar aquesta novel·la l'esquema d'un guió. Sense cap dubte, les influències filmiques han marcat profundament l'imaginari visual dels autors joves i Josep Carles Laínez, evidentment, no n'és l'excepció. Potser en aquest punt raga el puntal del mecanisme narratiu, tot i que, insistim, l'eixutesa de la prosa tampoc permet gaires amplituds ni desenvolupaments més complexos.

Àlex Navarro